

Bełch, Kazimierz

"Wychowanie do patriotyzmu", red. W. Janiga, Przemyśl-Rzeszów 2006 :
[recenzja]

Warszawskie Studia Pastoralne 4, 144-146

2006

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

RECENZJE

Wychowanie do patriotyzmu, red. ks. W. Janiga, Przemysł–Rzeszów 2006, ss. 792.

Patriotyzm w naszej najnowszej historii był na cenzurowanym. W okresie zniewolenia komunistycznego po II wojnie światowej promowano w naszym kraju internacjonalizm, wtfaczano w umysły Polaków, zwłaszcza młodzieży, ideologię marksistowską. Interesy rządzącej partii stawiano ponad wartościami narodowymi. Zaś po upadku komunistycznego totalitaryzmu zaczęło dominować błędnie rozumiane hasło „wchodzenia do Europy”. W dalszym ciągu w mediach pomijano nie tylko treści patriotyczne, ale nawet unikano terminologii z nimi związanej. Szerzono natomiast ideologię indywidualistyczną i liberalną, prowadzące do kosmopolityzmu. Toteż nic dziwnego, że patriotyzm jako wartość i postawa ludzka wszedł w fazę kryzysu.

W tej sytuacji z radością należy powitać bardzo obszerne dzieło zbiorowe, pt. *Wychowanie do patriotyzmu*, przygotowane pod redakcją ks. dra W. Janigi. Monografia ta zawiera aż 50 artykułów. Podzielona została na dwie części: ogólną i szczegółową. W części ogólnej wyodrębniono trzy, treściowo różne, działy. W pierwszym zostały ukazane wieloaspektowo podstawy wychowania patriotycznego (11 artykułów). Analizie poddano podstawy biblijne, teologiczne, psychologiczne i filozoficzne. Zamieszczono tam także rozważania na temat narodu, ojczyzny i kultury. W drugim dziale zgrupowano niektóre wątki z historii polskiego patriotyzmu (10 artykułów), jak np. modlitwy za Ojczyznę w okresie porobiorowym, wychowanie patriotyczne w harcerstwie i w służbach mundurowych. W trzecim dziale zebrano teksty dotyczące aktualnych wyzwań w zakresie wychowania patriotycznego (7 artykułów). W części szczegółowej wyodrębniono dwa działy. W pierwszym są ukazane szerokie obszary wychowania do patriotyzmu (15 artykułów). Znajdują się tam interesujące teksty dotyczące wychowania patriotycznego przez liturgię, kaznodziejstwo, sztukę plastyczną, muzykę, pieśń patriotyczną. Uwzględniono także niektóre podmioty wychowania patriotycznego:

rodzinę, szkołę, Kościół. W drugim dziale zostały zaprezentowane postacie wybitnych polskich patriotów z ostatniego stulecia: biskup Pelczar, ks. Bronisław Markiewicz, Anna Jenke, ks. Jerzy Popiełuszko, Prymas Wyszyński, Karol Wojtyła – Jan Paweł II.

W sumie recenzowana monografia obejmuje bardzo szerokie spektrum treści dotyczących patriotyzmu. Jej siłą jest wieloaspektowe ujęcie tematu. Służą temu niektóre powtórzenia. Na przykład temat „patriotyzm dzisiaj” – podjęło troje autorów (O. Jacek Salij OP, ks. Marek Dziewiecki i Krystyna Ostrowska), ale każdy pod innym aspektem, komplementarnie, dzięki czemu czytelnik nie tylko poszerza zakres wiedzy, ale może także wyrobić sobie własny, bardziej wyważony pogląd na to zagadnienie.

Monografia zawiera także powtórzenia, które są raczej zbędne. Dotyczą one zwłaszcza niektórych pojęć. Pojęcie patriotyzmu jest analizowane wielokrotnie, m.in. na stronicach: 35–36; 98–102; 137–138; 334–335; 369–372; 422–423; 507–510; 740–741. Również kilkakrotnie powtarza się analiza pojęcia narodu (m.in. na s. 117–118; 227–229; 344–350; 484–485), ojczyzny (ss. 135–136; 333; 373–374; 466–470; 485–486), kultury (ss. 118; 123–126; 351–358), wartości (ss. 95–98; 109–111; 386–389). Do usterek można też zaliczyć nierówne potraktowanie podmiotów wychowania patriotycznego. Wśród nich mocno wyeksponowana została szkoła (6 artykułów), przy stosunkowo słabym uwzględnieniu najważniejszego podmiotu, tj. rodziny (1 artykuł), a także Kościoła (1 artykuł) i środków społecznego przekazu (1 artykuł) oraz zupełnym pominięciu pozostałych podmiotów. Czytelnik zauważa także inny, bardziej – jego zdaniem – znaczący brak. Tytuł dzieła: *Wychowanie do patriotyzmu* domaga się rozpracowania także pierwszego jego członu – wyjaśnienia, na czym polega wychowanie, podania jego teorii. Kilkudzaniowe wzmianki na temat wychowania w niektórych artykułach wydają się niezadawalające.

Mimo tych niedociągnięć, recenzowane dzieło posiada dużą wartość. Stanowi materiał do wykorzystania w procesie wychowania i samowychowania do patriotyzmu. Obok teorii zawiera szereg cennych wskazówek do zastosowania w praktyce. Niebagatelne znaczenie mają też przedłożone w ostatnim dziale wzory osobowe wybit-

nych patriotów minionego wieku, stosownie do znanej maksymy: *słowa uczą, ale czyny pociągają*.

Należy również zauważyć, że obecnie, gdy polski rząd zamierza wprowadzić wychowanie patriotyczne do programu szkolnego jako odrębny przedmiot, recenzowana tu monografia nabrała szczególnej aktualności, a jej wydanie właśnie teraz jest „strzałem w dziesiątkę”.

ks. Kazimierz Betch